

MÜƏLLİFDƏN SON TƏƏSSÜRAT

6. Vətən üçün yanan Ulduz

Xalqın öz iradəsini göstərməsi, kimliyini təsdiq etməsi və demək, yurdunu qəsb edənlərdən geri almaq istəyi, nəhayət, vətəninə sahib çıxması çox vaxt tarixi qəhrəmanlardan, xalqı bir yerə yığıb gücünü səfərbər edən insanlardan asılı olur. Biz onlara lider deyirik, başçı deyirik.

Qarabağ uğrunda savaşa şərəfli tarixi zaman-zaman öyrəniləcək. Mühəribədən sonra yaranan vəziyyət yeni tarixi şəraitin diktəsi olsa da, artıq hər kəs el gücünün nə demək olduğunu kifayət qədər aydın dərk edir. Və bunu da hər kəs yaxşı bilir ki, el gücünü səfərbər edən qüvvə yenilməz başçının özüdür.

Bu yaxınlarda nəşrə hazırladığım kitaba "Dağlarda duman qaldı" adını verdim. Kitab nəşr olunandan sonra yaddaşımda bir bayatı həzin-həzin çağlamaqda idi və bu bayatının təəssüratı məni tərk etmirdi.

Dağlarda duman qaldı,

Ötmədi zaman qaldı,

Qırılmadı ümidlər,

Gözlərdə güman qaldı.

Dostlarım soruşurlar ki, niyə "Dağlarda duman qaldı" yazmısan? Elə də dərinəndən izah etməsəm də, qısaca cavab verirəm: "Axırncı duman topası hələ ki, qalır". Kim məni necə başa düşür, bu onun öz işidir. Və inanıram ki, o axırncı duman topası da dağılacaq və gözlərimiz könlümüzün istəyincə vətəni axıracan görə biləcək.

Azərbaycanın tarixi taleyi çox acı yollardan keçib. Hər kəs yaxşı bilir ki, Azərbaycan adlanan məmləkət haradan başlayıb, harada qurtarır.

Mən bütün varlığımınla inanıram ki, bu gün İranda baş verən hadisələr, başlanan Azadlıq hərəkatı həm də Azərbaycanın Qarabağ uğrunda savaşının uğurlarından güc alıb. Bəli, həmin hərəkatın edamlara, təzyiqlərə, ölümlərə baxmadan inadla davam etməsi Şuşanın azadlığından alınan ilhamın nəticəsidir.

Bütün bu təəssüratlar yazıçı Ulduz Qasımın yaradıcılığına münasibətdən qaynaqlanır. İllərdir vətəndən uzaqda yaşasa da (40 il), bir an da olsun özünü vətənin taleyindən kənarında bilməyib.

Onun əsərləri insan olmaq uğrunda mübarizə salnaməsidir. "Tələbə gündəliyi", "Mən aşiqəm Qarabağda", "Qürbət zöhrəsi", sosial şəbəkədə ardıcıl olaraq davam edən esseləri, publisist yazıları cəmiyyətə insan olmağın yolunu təlqin edən əsərlərdir. "Xocalı şikəstəsi", "Solmayan Nərgiz", "Qarabağda qiymət", "Ağ göyərçinlər" romanları qanın qurmadığı, qisas uğrunda mübarizənin ən odlü çağlarında yazılmış əsərlərdir. Və demək, tarixi Qarabağnamələrin Ulduz salnaməsi müəllifin vətən uğrunda bir savaşçı olduğuna sübut, dəlil sənədləridir.

Və, nəhayət, "Qaçaq Aslan" romanı. Bu əsərlərlə Ulduz sübut elədi ki, o, doğulduğu Mehdi kəndinin azadlığı uğrunda savaşını böyük Azərbaycan müstəvisinə çıxara bilib. "Qaçaq Aslan" romanının qəhrəmanı milli hökuməti quran qəhrəmanların ümumiləşmiş obrazıdır. Təkcə elə bu roman bəs edir ki, sırası fədailərin hər biri miqyassız bir qəhrəmandır.

Əsər insan gücünün nəyə qadir olduğunu ən real, həyatı epizodlarla göstərə bilir. Baxmayaraq ki, milli hökumət uğrunda savaş iki illik şərəfli yoldan sonra öz qanında boğuldu. Əlbəttə, birləşmiş beynəlxalq irtica və şah rejimi heç bir insani qanun tanımadığını və yalnız mənafe mövqeyindən hökm etdiyini artıq tarixin lənətli bir səhifəsi kimi miras qoyub getdi.

Pişəvəri hadisələrin sonunda onu tək qoyan Sovet müttəfiqlərinə açıq-aşkar demişdi ki, siz bizim ideallarımıza xəyanət etdiniz. İndi imkan verin, öz haqqımızı qoruyaraq döyüş meydanında şərəflə ölək.

Böyük Pişəvərinin bir xalq üçün tarixi and ola biləcək həmin sözləri bu gün yaddaşlarda

oyanmaqdadır. Çox güman ki, "Qaçaq Aslan" romanının təmsil etdiyi insanların da hər biri indi məzar sükutunda ruhunun dili ilə danışır.

Vətən üçün yanan Ulduz... "Qaçaq Aslan" romanının son səhifələrində çox təsirli epizod var. Şərqsünaslıq fakültəsinin tələbəsi Beytulla Ərsalan onunla bir qrupda oxuyan dostu Kamalla Cəbrayıl qonaq gedir. Sərhəddin kənarı ilə şütüyən qatarın pəncərəsindən Araz boyu baxır. Dəmiryol xəttindən bir neçə metr o tərəfə tikanlı məftillərin cızıltısını öz canında hiss edir və bunu dostuna da bildirir. Dostunun dayısı, dövrünün tanınmış adamı, "Sosialist əməyi qəhrəmanı" Köçəri Babayev bacısı oğlunun təklifi ilə onları Xudafərinə aparır. Üstündən az qala bir quş da səkməyən tikanlı məftillərin qarısını açdırır, Beytulla Ərsalanın körpü üstünə çıxmasına icazə alır.

Yeniyyətlik çağınacan doğma yurdunun havası ilə böyümüş Beytulla sanki atasından aldığı həsrət yangısı ilə o taya baxır. Təkcə elə onun düşüncələri yeni nəsillərə birlik dərslisi ola biləcək gücdədir.

"Vətən üçün yanan Ulduz"... Bu qeydlərə təsadüfi başlıq deyil. Artıq dəfələrlə qeyd etdiyim kimi, Ulduz "Qaçaq Aslan" romanını ürək qanı ilə yazıb. Necə ki, Qarabağ salnamələrini - iztirabları ilə, qəlb göynəmləri ilə yaradıb.

Ulduz sözün həqiqi mənasında savaşçıdır. O, zahirən çox sakit görünən, - az qala adamda belə təəvvür yaradır ki, o ömrü boyu bir dəfə də əsəbləşməyib, - ağrısını içində çəkən yazı əhlidir. Təkcə onun hansı müqavimətliəri dəf etdiyini təəvvür edə bilsək, bu cansız, çəlimsiz qadının daxil necə böyük qüdrət sahibi olduğunu dərk etmək çətin olmaz. O, əhatəsində olanların müqavimətini qıraraq, yorulmadan yazı savaşını apararaq, əsərlərinə necə nail olubsa, yaratdıqlarını da elə iradəsi və inamı ilə işıqlığa çıxara bilib. Ulduz vətəndən uzaqda yana-yana yaşamağın, oda tutularaq yaratmağın örnəyidir.

Bilmirəm, bəlkə də təkrar etmək yerinə düşər. Hardadır elə bir vətən fədaisi olan imkanlı şəxs ki, bu əsəri daha kütləvi tirajla nəşr edib ünvanına çatdıra bil. Əlbəttə, söhbət "Qaçaq Aslan" romanından gedir.

Ulduz Qasım yaradıcılığının fikir ümmanlarının hər tərəfinə yol açma biləcək zamanını yaşayır. Vətəninin taleyini sözünün taleyi bildiyi kimi, sözünün də taleyini vətəninin taleyi kimi qavrayır. Belə olmasaydı, yəqin ki, "Qaçaq Aslan" kimi yangıyla dolu əsəri yaratmaq çətin olardı.

Aslan Borçinin taleyi ən ağır həsrətlərdən keçərək bu gün yaddaşlarda təzədən oyanışa gəlir. Zənnimcə, daha bir cümlə də yerinə düşərdi. "Borçi" adı Aslanın doğulduğu kəndin ünvanından improvizə olunub. Börünü yada salır.

Qurdun ulasın, vətən üçün yanan Ulduz.

23.01.2023